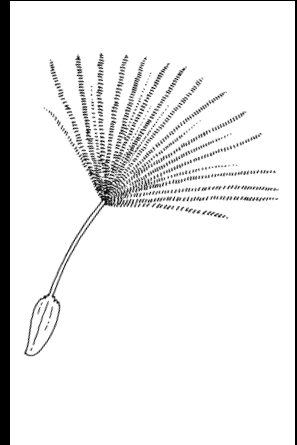

ANNA WESTBERG

”Farbror Bosse”

– folklöre om scouter

Anna Westberg

”Farbror Bosse”
– folklöre om scouter

Rapport i projektet Scouting – en arena för informellt lärande?

Individ, omvärld och lärande/Forskning nr 17

Institutionen för individ, omvärld och lärande

Lärarhögskolan i Stockholm (2003)

Individ, omvärld och lärande/Forskning nr 17

utgiven av

Institutionen för individ, omvärld och lärande

Lärarhögskolan i Stockholm (2003)

Box 47 308

100 74 Stockholm

Tel. 08-737 55 00

E-post: IOL-rapporter@lhs.se

Rapporten kan laddas ned i pdf-format från

<http://www.lhs.se/iol/publikationer/>

ISSN 1404-983X ISBN 91-89503-16-3

Ange källan vid kopiering och citering.

All kommersiell användning utan författarens medgivande är förbjuden.

Frågor om innehållet hänvisas till författaren.

E-post: Anna.Westberg@lhs.se

Förord

Vad får du om du korsar en scout och ett monster?
– Något som skrämmer gamla tanter över gatan.

Jag var åtta år när jag började i scouterna. I nio år var jag aktiv medlem i en kår. Med scouterna har jag seglat, tältat, åkt skidor, cyklat, konfirmerat mig och sist men inte minst lärt känna nya vänner. Jag har behållit kontakten med scoutvärlden sedan jag slutade, t.ex. har jag under sommartid arbetat som funktionär på Vässarö, scouternas ö i Roslagens skärgård.

Hösten 2000 började jag att forska om scouting. Jag är fascinerad över den dragningskraft som rörelsen har på unga och vuxna. Våren 2002 inleddes projektet Scouting – en arena för informellt lärande? vid Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och lärande. Detta projekt genomförs av undertecknad. Ansvarig är Jane Brodin, professor i Barn- och ungdomsvetenskap.

Jag vill tacka Mälarscouterna som varit behjälpliga med utlåning av film, samt fil. dr Magnus Magnusson och fil. kand. Malin Svensson som läst och kommenterat och professor Jane Brodin som har fungerat som handledare.

Stockholm i mars 2003

Anna Westberg

Sammanfattning

Westberg, Anna (2003). "*Farbror Bosse*" – *folklöre om scouter*. Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och lärande, 45 sidor.

Denna studie handlar om folklöre om scouter och scouting. Studien visar att det finns berättelser som har ett socialisationstema, berättelser som beskriver scouter som goda förebilder och föredömen, berättelser där man driver med scouter, berättelser där scouter driver med sig själva och berättelser som visar på ambivalenta förhållningssätt. Det finns också berättelser som handlar om manliga scoutledare och sexualitet.

Jag har inte funnit berättelser om kvinnliga scoutledare, om scouting som en överklassrörelse eller om politik, religion, militarism, nationalism eller imperialism. I och för sig berörs det militaristiska temat i Disneys Gröngölingarna, men det utgör inte fokus i serierna. Jag förväntade mig att jag skulle finna berättelser som berörde dessa teman.

Föreställningar som förekommer i folkloren kan tolkas på flera sätt. Att scouting är liktydigt med fostran av unga människor, samt att scouter är goda förebilder framhålls bl.a. av scoutrörelsen och av scouter. Detta kan förklaras med att scoutrörelsens mål just är att fostra barn och ungdomar i scoutlagens anda. En tolkning till varför man driver med scouterna, är att scouterna minsann inte ska tro att de är förmer än andra. En annan tolkning är att man driver med scouterna för att de är starka och duktiga – och då tål de det! En tredje tolkning är att man driver med scouterna för att man inte förstår vad man gör i scouterna, man har inte socialiserats till att vara scout. Man förstår inte scoutkulturen. En fjärde tolkning är att man driver med scouter för att de är "töntiga", men vad innebär det? Kanske är det främst ett kärleksfullt förlöjligande som gör att man driver med scouting? Före-

ställningen om att manliga scoutledare skulle vara pedofiler kan tolkas som ett uttryck för en inställning till män som arbetar med barn eller som en parodi på den ideale, manlige scouten. De framstår som dennes motsats. Det kan också ses som en kommentar till den tidiga scoutrörelsens inställning till sexualitet.

Föreställningarna bemöts med ambivalens och självironi, men också med att scouter inte håller med om dem, man är scout och man är stolt över det utan reservationer. Föreställningarna behandlas ibland som fördomar.

Scoutrörelsens status kan utifrån det begränsade materialet, både beskrivas som hög och som låg. Rörelsen är inte odelat hyllad, utan det finns också en kritik. Enligt min mening får detta konsekvenser, t.ex. utvecklas ambivalenta förhållningssätt. Studien bygger på kultur-analytisk och folkloristisk metod och teori.

Sökord: scout, scoutrörelsen, föreställningar, folklore

Innehåll

Förord	III
Sammanfattning	IV
Inledning.....	1
Bakgrund.....	1
Syfte och frågeställningar.....	2
Tidigare studier	2
Material, metod och urval.....	5
Teoretiska utgångspunkter.....	6
Scoutrörelsen.....	9
”Pappa var övertygad om att detta var en religiös sekt som skulle harakiri-hoppa in i elden efter ceremonin avslutats.”	11
”I regel är vi flinka som scouterna”	16
”Du är otrolig Bävern!”	21
”Farbror Bosse”	29
Avslutande diskussion.....	36
Framtida forskning.....	40
Referenser.....	41

Inledning

Bakgrund

Barn- och ungdomsvetenskap är det tvärvetenskapliga studiet av barn och ungdomar i dagens och gårdagens samhälle. Ämnet studerar barns och ungdomars uppfostran, utveckling och inläring, utvecklingsbetingelser, socialisation och livsvillkor och dessas konsekvenser för ett pedagogiskt arbete med barn och ungdomar. Föreliggande projekt har en barn- och ungdomsvetenskaplig inriktning. Det är knutet till Lek-Soc-gruppen (Forskning om lek och socialisation) vid Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och lärande. Gruppen leds av professor Jane Brodin.

Det övergripande syftet med projektet är att studera relationen mellan hur man talar om scouting och hur scouter upplever sin levda verklighet. Vad innebär det att bli och att vara scout? Mechling (2001) skriver:

A Boy Scout camp experience follows neither the local adult male leaders agenda (which might differ from the official organizations agenda well se) nor the adolescent male peer group agenda, rather what happens at camp (and in troop while not in camp) is a third thing, a unique culture created by the interaction between all these forces – the official Boy Scout program, the program as put into practice by the adult leaders, and the sometimes resistant male adolescent peer culture (2001, xx).

Jag anser, liksom Mechling, att man bör studera scoutupplevelsen/upp-
levelserna som ett samspel mellan scoutprogrammet i teori och praktik, de vuxna ledarna och barnen. Studien bör förankras i tid, rum och social miljö. Därutöver anser jag att det också är viktigt att studera

attityder till fenomenet. Vad tycker kamrater, föräldrar och omgivningen? Jag menar att detta också påverkar upplevelsen av att vara scout.

Fyra studier ingår i projektet:

1. En studie om folklöre om scouter (Westberg, 2003, d.v.s. föreliggande arbete).
2. En associationsstudie om scouting
 - a) med barn på låg-, mellan- och högstadium, samt gymnasium
 - b) med studenter på Lärarhögskolan i Stockholm
 - c) med lärarutbildare på Lärarhögskolan i Stockholm
3. En intervjustudie om scoutledares tankar om scouting och ledarskap
4. En intervjustudie om juniorscouters (11-12 år) och patrullscouters (13-15 år) tankar om scouting. Vad lär de sig? Varför är de med? Hur upplever de andras inställning till scouting?

Syfte och frågeställningar

Syftet med den här delstudien var att samla in och analysera folklöre om scouter och scouting. Vad handlar berättelserna om? Hur framställs scouter? Vad finns det för föreställningar om rörelsen? Hur kan man tolka dessa? Vilka förhållningssätt har scouter till föreställningarna?

Tidigare studier

Det finns relativt mycket skrivet om scoutrörelsen, men det mesta handlar om metod och historik. Brügge, Glantz och Sandell är redaktörer för två antologier; *Woodcraft. Naturnära scouting – en livsstil* (1995) och *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet* (1999). Puke (1982) har skrivit om scoutrörelsens historia. Böck-

erna har populärvetenskaplig karaktär. Sandell och Sörlin har jämfört Friluftsförbundet, 4H-rörelsen och scoutrörelsen i en artikel som handlar om naturen som ungdomsfostrare (Sandell & Sörlin, 2000). Mechling har skrivit en bok som handlar om hur amerikanska pojkar blir till män i scoutrörelsen (Mechling, 2001). Studien bygger på observationer.

I två svenska avhandlingar behandlas scoutrörelsen (Nilsson, 1999; Sidebäck, 1992). Nilssons syfte är att med utgångspunkt i tre skilda kontexter analysera hur maskuliniteter konstrueras som flerfaldiga kulturella fenomen. Den första delstudien bygger på texter som är producerade eller använda inom scoutrörelsen. Nilsson menar att scoutrörelsen är en organisation som är inriktad på fostran av ungdomar och att det i pedagogiken renodlas manliga ideal med vidare giltighet. Nilsson skriver att manlighet varit en öppet debatterad fråga inom rörelsen, speciellt i början av 1900-talet. ”Den tidens scoutföreläsare vill fostra dugliga män som kunde bygga det kommande samhället” (1999, sid 21). Föreställningarna om manlighet förmedlas via olika retoriska teman och strategier och uttrycks direkt på programmatisk nivå, t.ex. i förklaringarna till scoutlagen. Nilsson konstaterar att scoutföreläsarna uttryckligen säger att en riktig pojkscout är självständig, stark och stolt, samtidigt som han är osjälvisk och ödmjuk. Scoutföreläsarna påstår också att scouten värnar om fosterlandet, att han är klassöverskridande och vän med alla oavsett ras.

Sidebäcks syfte är att kartlägga hur barn- och ungdomsorganisationer med fostrande syfte utvecklats under perioden 1850-1980 i Sverige (Sidebäck, 1992). Scoutrörelsen är en av organisationer som behandlas i avhandlingen. Sidebäck intresserar sig särskilt för hur folk-rörelserna och de olika klasserna – borgerlighet, arbetare och bönder – har engagerat sig i barnens fostran. Sidebäck undersöker scoutrel-

sens framväxt och organisation. Han tar upp frågan om rörelsen var en överklassrörelse, samt diskuterar ideologi och samhällssyn inom rörelsen.

Själv har jag studerat en debatt om scoutskjortor på Svenska Scoutförbundets hemsida (Westberg, 2000). Studien visade att det finns en rad olika och ibland motstridiga åsikter om plagget. Inläggen i debatten handlade om scoutskjortans abstrakta och konkreta egenskaper. Om en scout tyckte att scoutskjortan var ful, tyckte en annan att den var vacker. Om en tyckte att scoutskjortan var praktisk, tyckte en annan att den var opraktisk. Om en scout tyckte att scoutskjortan förenar och ger gemenskap, tyckte en annan scout att den gör att andra utesluts. En uppfattning som delades av samtliga debattörer var att det finns scouter som skäms för plagget och som inte vill använda det. I studien kom jag fram till att det finns en tendens till förändring i användandet av skjortan. Från att vara ett plagg som används i det vanliga scoutlivet, ser det ut som om scoutskjortan håller på att bli ett högtidsplagg. Jag tolkade detta som en följd av att plagget håller på att bli omodernt.

Sommaren 2001 genomfördes en enkätundersökning för Svenska Scoutförbundets räkning (Sporrong & Westberg, 2001). Den syftade till att undersöka vilka av scoutrörelsens attribut som är i behov av förändring. Drygt 400 scouter i olika åldrar och från olika delar av Sverige besvarade enkäten som delades ut under ett scoutläger. Undersökningen kom fram till att scoutlagen, scoutlöftet, scoutsången och scoutskjortan behövde utredas vidare och att övriga attribut kan vara kvar som de är. De övriga attributen var: förbundsmärket, halsduk & solja, märken på scoutskjortan, scouthälsning, hälsa på flagga/fana, valspråk & lösen (var redo—alltid redo).

Om folklöre om scouter finns det enligt genomförda litteratursökningar ingenting skrivet. Det bör kommenteras att den genomsökta litteraturen i huvudsak är svensk.

Material, metod och urval

Etnologerna Ehn och Löfgren (2001) skriver att nästan vad som helst kan användas som underlag för tolkningar och resonemang i kulturanalys. De menar att förmågan till att kombinera olika slags material hör till etnologins förtjänster och att öppenhet och associationsförmåga är en viktig tillgång i sökandet efter givande stoff. Ehn och Löfgren skriver att en viktig del av den kulturanalytiska tolkningsprocessen består i att överraska materialet, att använda slitna källor på okonventionella sätt eller hämta kunskap från ovanligt håll.

Min metod är kulturanalytisk. Jag har gått igenom skönlitteratur, tidningar, dagspress, filmer, hemsidor, d.v.s. materialet är både tryckt och otryckt och härrör från olika typer av källor. Berättelserna och beskrivningarna är kända och spridda i olika stor utsträckning. De är i huvudsak svenska, men det finns även några engelska och amerikanska exempel. Tidsmässigt spänner materialet från 1900-talets början och fram till idag, men tonvikten ligger på nutida berättelser. En del av berättelserna riktar sig till en vuxen publik och andra riktar sig till barn. Gemensamt är att de alla handlar om scouting och scouter.

Jag har arbetat med att se hur berättelserna relaterar till varandra och sedan har jag grupperat dem i olika teman. Jag har sökt efter berättelser som är kontrasterande. En ambition har varit att genom berättelserna skildra fenomenet scouting på ett så brett sätt som möjligt. Ett tillvägagångssätt har varit att se berättelserna ur så många perspektiv som möjligt. Jag har sett till berättelsernas expressiva och in-

strumentella aspekter, d.v.s. vad berättelserna säger om scouter och scouting och hur de påverkar förhållningssätt till rörelsen. Min ambition har också varit att redogöra för det sammanhang som berättelserna förekommit i.

Folklöre brukar beteckna muntlig tradition, i motsats till den skriftliga traditionen 'booklore'. 'Masslore' betecknar folklöre spridd genom massmedia (Bringéus, 1976, 1990). I det här fallet ser jag ingen vinst med att skilja på kategorierna. Skriftliga berättelser återberättas. Muntliga berättelser skrivs ned. Människor refererar till dagspress och tv i vardagliga samtal o.s.v. Genrerna går in i varandra. Det bör dock betonas att tonvikten i urvalet ligger på s.k. masslore i Bringéus bemärkelse. Mitt material stämmer också in på Torells definition av kulturella representationer. Med detta menar Torell gestaltningar i bild och text (Torell, 2002). Jag har dock valt att använda folklöre som betecknande term, eftersom jag anser att det är den term som är vidast och mest användbar i det här sammanhanget.

Rapporten inleds med en kortare beskrivning av scoutrörelsen. Resultatet av studien presenteras därefter tematiskt i fyra avsnitt. Analys och kommentarer ges fortlöpande. Rapporten avrundas med en avslutande diskussion.

Teoretiska utgångspunkter

Eklund (1996) menar att folklöre används på många olika sätt både i vardagslivet och i media. Hon anser att berättelser t.ex. används medvetet och retoriskt i syfte att nå ett uppsatt mål, men att de också kan användas som parodierande samhällskritik eller som stoff till filmmanus och tv. Eklund menar att dessa exempel på folklöreanvändning visar på en spännande process där berättelser flyttas mellan olika

sammanhang och medier. Hon anser att folklöre inte är oskyldigt berättande, utan att man i folklöre uttrycker, speglar, gisslar, upprätthåller eller utmanar värden som är centrala.

Ristilammi (1994) kallar beskrivningarna av förorten Rosengård för poesi. Han skriver att poesi i sin grekiska ursprungsbetydelse inte bara betyder lyrik utan också skapande i största allmänhet. Genom att kalla beskrivningarna för poesi i denna utvidgade betydelse vill Ristilammi poängtera att de också handlar om att skapa någonting som berör människor på ett konkret sätt. ”Beskrivningarna får konsekvenser för människors liv i både positiv och negativ mening. De är inte rena beskrivningar utan fungerande delar i en samhällelig maktkamp.” (Ristilammi, 1994, sid 39). Att jämföra beskrivningar av en förort med folklöre om scouter kan tyckas långsökt, men jag anser att folkloren också kan kategoriseras som ”poesi” i Ristilammis bemärkelse, att den får konsekvenser för människors liv av både positiv och negativ karaktär.

Torell (2002) har skrivit en avhandling som handlar om bilden av tobaksbruk i Sverige mellan 1950- och 1990-tal. Hennes grundläggande tanke är att det sätt på vilken rökaren framträtt i bilder och i texter, hur rökandet har avbildats, presenterats och representerats hänger samman med människors förhållningssätt till tobak. Torell menar att samhällets representationspraktiker säger något om de avbildades sociala bestämningar, status och hantering i kulturen och samtidigt även något om det samhälle som genererar dem. Torells syfte är att beskriva vilka värden, idéer och ideal som relateras till tobak och tobaksindustrin i svenskt socialt liv och hur dessa successivt förändrats. Hon skriver att det handlar om att identifiera förekommande föreställningar kring rökandets möjligheter och begränsningar och därigenom beskriva fenomenets kulturella betingelser och exi-

stensmöjligheter. Med kulturella representationer menar Torell gestaltningar i bild och text. Min utgångspunkt är densamma, men jag har ett annat studieobjekt; scouter och scouting och mitt syfte är inte att studera en utveckling över tid. Jag vill undersöka vilka värden, idéer och ideal som relateras till det studerade fenomenet.

Ronström (1996) menar att man kan se folklöre som individuella erfarenheter stöpta i kollektiv form. De är kollektiva i den aspekten att de berättas många gånger av olika personer, om olika personer, på olika platser. Ronström ställer sig frågan om vilka berättelserna handlar om. Han menar att det bästa svaret är alla och ingen särskild och att man inte kan återföra berättelser om ett kollektiv på enskilda individer. Obestämdheten gör att historierna är möjliga att berätta om än den ene, än den andre och den gör också att skillnaden mellan berättelserna och de konkreta erfarenheterna kan bli mycket stor. Han exemplifierar detta med att ett paket av generaliserade föreställningar: ”Det vet man väl hur gamla är!” kan komma att samexistera med ett helt annat paket av egna erfarenheter: ”– Min gamla mamma är i alla fall inte som andra!”. Ronström menar att skillnaden mellan föreställningar och erfarenheter kan leda till en ambivalent hållning hos individerna gentemot kollektivet. Vidare påpekar Ronström att det är i själva framförandet som tid och rum, individuellt och kollektivt, unikt och generellt knyts samman i en mångfacetterande levande helhet. De berättelser som jag tar upp handlar om individer, men de har en kollektiv form. De är publicerade i medier som når många människor, t.ex. film, litteratur, dagspress.

Scoutrörelsen

Scoutrörelsen grundades 1907 av Robert Baden Powell (1857-1941), Storbritannien. Han var militär och känd för den stora allmänheten genom sina insatser i Boerkriget. År 1908 publicerades *Scouting for Boys*, den första scouthandboken. Syftet med scoutprogrammet var att det skulle vara ett komplement till befintliga ungdomsorganisationer, men mycket snart blev scouting en egen rörelse. År 1910 lämnade Robert Baden Powell armén för att ägna resten av sitt liv åt scouting. Robert Baden Powell kallas för BP inom scoutrörelsen. Det är hans initialer, men det är också en förkortning av scouternas valspråk; *Be Prepared* (Var redo!). Scouting är en världsomspännande rörelse. Det finns en världsorganisation för pojkar och en för flickor.

Sidebäck (1992) menar att det har funnits en minsta gemensamma nämnare för scouting trots förändringar i historien och variationer i geografin. Han anser att scouting överallt har varit en karaktärsfostran utvecklad i kontakt med naturen och att scouting överallt har vilat på en kristen grund. Han nämner den lilla gruppens princip och aktivitetspedagogiken som någonting som är karakteristiskt för scoutrörelsen. Sidebäck menar att scoutrörelsen genom Baden Powell fick en ideologisk koppling till engelska riddarideal och amerikanska indianromaner. ”Denna scoutrörelsens enhetlighet världen över underströks av likartade dräkter, tecken och symboler, vilket skapade en grund för ett världsomspännande kamratskap” (1992, sid 49).

Sveriges scoutförbund bildades 1912 och Sveriges Flickors scoutförbund 1913. År 1960 slogs förbunden samman och bildade Svenska scoutförbundet. Sedan dess bedrivs ”samscouting” dvs. verksamheten är inte uppdelad i pojk- och flickverksamhet vilket är vanligt i andra länder. Svenska Scoutförbundet är störst av Sveriges fem scoutför-

bund. De övriga är: Frälsningsarméns scoutförbund, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, Svenska Missionsförbundets ungdoms scoutförbund och KFUK-KFUM scoutförbund.

Svenska Scoutförbundet (www.ssf.scout.se, den 12 mars 2002) skriver att de är en ideell förening med uppgift att ge barn och ungdomar en fostran i scoutlagens anda. De menar att scouting är en arena där unga skapar sina egna äventyr, lär sig saker, utvecklar ledarskap och samarbete, åker på läger i Sverige och andra sidan jorden, träffar kompisar och har kul. Svenska Scoutförbundet menar att det främsta syftet med verksamheten är scoutens utveckling. De anser att scouting är en rörelse för unga, där de vuxna utgör ett stöd. Som tidigare nämnts är Svenska Scoutförbundet inte det enda scoutförbund som bedriver scoutverksamhet i Sverige, däremot är förbundet ensamt om att inte vara knutet till någon annan moderorganisation.

Kung Carl XVI Gustaf är hedersordförande i World Scout Foundation. I samband med att scouter från hela jorden samlades i München höll kungen ett tal där han sa att "I likhet med alla scouter har jag redan gjort många goda gärningar i dag". Vidare berättade kungen att han som scout lärt sig att ta ansvar och förstå naturen och att han betecknade scoutrörelsen som en av de första miljörörelserna (Göteborgsposten, 1998). Sandell och Sörlin skriver att Scoutförbundets övergripande uppgift ursprungligen formulerades som "att bland Sveriges ungdom verka för dess moraliska och fysiska fostran i Scoutrörelsens anda". För denna fostran sågs friluftslivet som en metod. Huvudsyftet var att framför allt försöka få ut slumbarnen från de växande storstäderna till friluftsliv och kamratskap (Sandell & Sörlin, 2000, sid 36).

Resultat av studien

”Pappa var övertygad om att detta var en religiös sekt som skulle harakiri-hoppa in i elden efter ceremonin avslutats.”

I en krönika i tidningen Alltid, 2/2002 berättar Alexandra Pascalidou om sitt första möte med scoutrörelsen (Alltid är Svenska Scoutförbundets tidning för ledare och den publiceras i pappersversion och på nätet). Det var tidigt 1980-tal och en ovanligt vacker vårdag i den färggranna förort där Pascalidou med familj hade hamnat. Rinkeby var och är präglad av kulturkollisioner enligt Pascalidou. Hon skriver att man fick kulturkunskap gratis på gatan och att man visste allt om alla, men att det fanns en grupp som ”vi inte visste mycket om (...) De bodde nämligen inte där vi bodde”:

Jag var nio-tio år när jag satt i köket och läste mina grekiska läxor, något om Alexander den stores krigskonst, då det plötsligt ringde på dörren. Det var våra gambianska grannar som ivrigt och andfått försökte berätta vad som pågick. Varken vi eller de kunde svenska. Istället kommunicerade vi med gester och kroppsspråk och då pekade den grandiosa gambianska mamman på de vilda lågorna nere på Järvafältet. ”ojojjojjojoojoj” Pappa blev chockad. Han lyfte luren direkt, ringde polisen eller brandkåren eller SOS-90 000 och skrek: ”Hallå den brinner!” ”Ursäkta? Var då?” ”Den brinner på Rinkeby – Järvafältet. Hjälp!”

”Klick”

”Hallå!, Hallå!”

Pappa ringde upp igen. Klick. Ingen reaktion. Då får man väl ta saken i egna händer minns jag att vi alla resonerade ordlöst. Vi fyllde röda plasthinkar med vatten och lilla Lamin, grannpojken, bar på en stor vattenfylld vas. Med alla våra händer fulla sprang vi

ned till det grönskande fältet och där tvärnitade vi av åsynen. Vi ställde ifrån oss hinkarna och vattenvasen och gnuggade ögonen. Runt den gigantiska elden stod en grupp välstrukna, välkammade, blonda, blåögda barn och sjöng någonting melodiskt. De hade alla på sig likadana byxor, skjortor och scarves. Pappa var övertygad om att detta var en religiös sekt som skulle harakiri-hoppa in i elden efter ceremonin avslutats. Jag tvivlade på det där om en mystisk sekt. Dessa små snubbar såg för sunda ut. I Kalle Anka hade jag dessutom läst om scouter och där var de inte farliga.

När den första chocken lagt sig stod vi kvar och beundrade denna sällsynta samling svenska pojkar och flickor som gjort oss den äran att helt plötsligt dyka upp i vårt svenskfattiga område. Året därpå ringde vi varken polis eller brandkår, då visste vi att svenskar firar valborg sista april. Då brinner det som bara den på Järva-fältet och de står på behagligt avstånd och besjunger händelsen. Sen den dagen tar vi med oss chorizo, souvlaki och korv som vi grillar över den öppna elden. Den största sorgen är dock att scouterna inte längre syns till. De senaste åren har jag sannerligen saknat dem. Snälla scouter kom tillbaka! Allt är förlåtet! (Pascalidou, 2002)

Det är tydligt att Pascalidou med familj inte behärskade de kulturella koderna. De förstod inte till en början vad det var som hände på Järva-fältet och vilka de välstrukna, välkammade, blonda, blåögda barnen var. Familjen hade inte socialiserats till att var scouter.

Disneys serier om trillingarna Knatte, Fnatte och Tjatte, och deras äventyr i Gröngölingarna, anspelar på scouting. På en hemsida om Disneyfigurer kan man läsa att Gröngölingarna är en världsomspännande organisation bildad 1901 i Ankeborg av Clinton Coot. Clinton Coot gav Gröngölingarna grundmaterialet till deras senare så berömda bok; Gröngölingsboken. Gröngölingarnas uniform är inspirerad av ”Gröngölingsmilitären” som vaktade Ankeborg och dess omgivningar

mot faror under 1800-talet. Som en jämförelse kan nämnas att scoutskjortan har hämtat viss inspiration från boerkriget.

Endast pojkar är medlemmar i Gröngölingarna, men det finns även en organisation för flickor; Grönspettorna. I den är Kicki, Pippi och Titti medlemmar. Gröngölingarna grundades för att lära unga Ankeborgare att upprätthålla idealet med att göra goda gärningar, skydda vildmarkerna och att bevara kunskap. Gröngölingarna är kända för sina märkliga titlar och för att de har en massa meritmärken. Scouter har olika beteckningar för olika funktionärer, samt ett system med märken. Första gången som Gröngölingarna dyker upp i en tecknad serie är 1951 (<http://victorian.fortinecity.com/palace/439/characters>). I oktober 2002 delade McDonalds ut böcker med Gröngölingarna. Böckerna följde med i så kallade "Happy Meal". Seriefigurerna har inte förlorat sin aktualitet.

På en hemsida, som handlar om Disneyfigurer, står att läsa följande om Knattarna:

Knattarna höll på att driva sin farbror till vansinne, tills de gick med i den beryktade Gröngölingskåren (...). För att komma in i kåren, skulle de göra ett prov, nämligen att leta reda på resterna till fort Ankeborg, som förut stod på Tomtebacken. De klarade det med glans, men det var nära att de inte fick vara med p.g.a. att de kallade Farmor Anka för "Farmor" (ett respektlöst ord i gröngölingstrakter). Gröngölingarna fick pli på ungarna, och de är nu hundrastjärniga generaler. (www.efrance.fr/ankorama/dfd/)

Berättelserna om gröngölingarna speglar att scoutrörelsen är en rörelse vars syfte är att fostra barn och ungdomar. Jag menar att berättelserna har ett socialisationstema.

Liliequist (1993) skriver att termen socialisation används för att beteckna förvärvandet av kulturell kompetens. Hon menar att sociali-

sation ofta har kommit att likställas med inläring av de kulturella koderna, men att det inte bara är under barndomen som socialisationen pågår utan att man även som vuxen förändras och anpassar sig efter nya förhållanden och nya roller. Liliequist påpekar att den kulturella inläringen försiggår både genom frivilligt efterliknande och genom att det ställs krav utifrån på anpassning. Hon menar att den indirekta och direkta påverkan ofta är sammanflätade och beroende av varandra. Liliequist anser att all socialisation har sin retorik och sin praxis och att växelspelet mellan människan som kulturbärare och kulturskapare är centralt inom socialisationsforskningen.

Olwig (1985) har i en artikel liknat scouting vid en initiationsrit till vuxensamhället. Han menar att scoutlägren framstår som en naturutopi för scouterna och att denna utopi existerar bakom några osynliga gränser. Olwig beskriver scoutdräkten som en magisk kappa som skaffar tillträde till scoutlägren för de som genomgått initiationsriten. För den oinvigde liknar dräkten mest spejarens nya kläder och ”og lejren kun en samling skure og telte ved en overdimensioneret mudderpol” (Olwig, 1985, sid 189-190).

Socialisation, initiationsrit, enkulturation, läroprocess är besläktade begrepp. För den som inte socialiserats/genomgått initiationsriten, ”lärt sig”, blir innehållet och formen svårbegripligt för att inte säga obegripligt. ”Scoutvärlden” har begrepp, symboler, regler och ritualer, som kan te sig obegripliga för den oinvigde, t.ex. ger en scoutskjorta mycket information om användaren för den som behärskar symbolspråket. Man kan se om personen är ledare eller scout. Var han eller hon kommer ifrån för land, distrikt och kår m.m. För den som inte behärskar koden ger scoutskjortan inte lika subtil information (jmf. Westberg, 2000).

Stattin (1990) refererar till den norske folkloristen Reimund Kvideland som har försökt att beskriva den roll som folkloren spelar i barns socialisering. Kvideland menar, enligt Stattin, att man kan se den verbala traditionens funktioner i fyra större kompetensområden; språkkompetens, kompetens att behärska den egna fysiken och den fysiska omgivningen, rollinläring och uppfostran till önskvärda beteenden och värden.

En tolkning av serierna om gröngölingarna är att de parodierar scouting. En annan tolkning är att Knatte, Fnatte och Tjatte kan ses som föredömen och att serien har en fostrande funktion. Detta ska illustreras med två exempel. I en serie från 1951 (Barks, 1951) säger en vuxen man, som är ledare i gröngölingarna, att det är förbjudet att fuska. Knatte, Fnatte och Tjatte tittar honom i ögonen och säger ”- *We didn't cheat, Honest!*”. Tidigare i serien har läsaren blivit införstådd med att de unga ankorna är oskyldiga och att det är deras farbror som är boven i dramat. I en annan serie säger knattarna till sin farbror Kalle att han inte ska vara avundsjuk (Barks, 1963). Vilka beteenden som är önskvärda framgår tydligt.

”I regel är vi flinka som scouterna”

Sånt som vi inte kan
det är att tända en tändsticka mot en tvål
Sånt som vi inte kan
det är att laga en kålpudding utan kål

I regel är vi flinka som scouterna
från Adam och Eva till astronauterna

De kan flyga mot ofattbart avlägsna mål
men kan inte tända en tändsticka mot en tvål
(Ramel 1985;1989)

I ett flertal sammanhang beskrivs scouter i positiva ordalag. Den före detta ministern och talmannen Thage G. Peterson skriver i sina memoarer att han som femtonåring var hemtraktens förste och ende scout. Han hade skrivit till IOGT:s scoutförbund i Stockholm och frågat om han kunde bli scout utan patrull och kår och de hade svarat ja. Peterson skickade efter scoutdräkt med mössa och hatt. Sedan begav han sig ut på egna skogsvandringar. Intresset vaknade därefter hos flera jämnåriga och föräldrar. Så småningom fann Peterson ett skogstorp som skulle passa som scoutlokal. En insamling anordnades. (Peterson, 1999). I samband med att memoarerna gavs ut stod en recension i tidningen Nya Dagen. Journalisten skriver:

Det finns mycket av scoutprägel också över Petersons politiska gärning, såsom han själv beskriver den. Han är alltid redo, att vara ordningsman och hålla i papper och medarbetare, att ta på sig uppdrag och uppgifter, att vara bundsförvant, rådgivare och förtrogen, att vara samtalspartnern som lyssnar och antecknar vad som sägs,

men som mera sällan får spela huvudrollen i samtalet (Stenström, 1999).

I en artikel i *Veckans Affärer* intervjuar Ericson sex olika ledare i näringslivet (Ericson, 2001-08-06). Ledarna har utsetts till näringslivets 'dream team'. Ericson menar att det inte är någon tillfällighet att Carl-Henric Svanberg, VD, för Assa Abloy, var scoutledare i pojklären. Företagets framgångar beskrivs och därefter skriver Ericson:

Det är ingen dålig prestation av en som kallar sig själv för ett vattenrallarbarn, född i Porjus, Norrbotten, där fadern arbetade som kamrer på olika kraftverksbyggen. I en uppväxtmiljö där det privata näringslivet praktiskt taget var något okänt, skaffade han sig sin egen ledarutbildning som scout. Det var en nyttig skola. I en idérörelse får man lära sig att leda utan formell befattningsmakt. Titlar saknar betydelse, men någon måste göra jobbet, säger han (Ericson, 2001-08-06).

Två månader senare intervjuas Svanberg återigen i samma tidning (Lindsten, 2001-10-29). Lindsten beskriver Svanbergs liv som en enda lång, om än inte planerad, managementutbildning. Han nämner att Svanberg spelade ishockey i unga år och att han snabbt lärde sig vad laganda betyder. Därefter fortsätter artikeln:

I 15-16 årsåldern var det scouterna som lockade. Han var engagerad i scoutrörelsen i 17 år, både lokalt och på förbunds nivå och han pratar fortfarande ofta och gärna om stunderna framför lägerelden och om hur han i Assa Abloy håller fast vid enkla grundpelare som realism, mod, etik och visioner (Lindsten, 2001-10-29)

Varje president i USA, sedan William Howard Taft 1910, har varit hedersordförande i Boy Scouts of America. I juli 2001 hölls ett natio-

nellt läger i USA med 40 000 deltagare. President Bush skickade en hälsning via video:

Times and challenges change, yet the values of Scouting will never change. Scouts of any era would recognize every word that you live by today, because those words have always defined Scouting. The goodness of a person and of the society he or she lives in often comes down to very simple things, and the words found in the Scout Law. Every society depends on trust and loyalty, on courtesy and kindness, on bravery and reverence. These are the values of Scouting, and these are the values of America. (www.scout.org, den 2 juli 2002).

Från scouthåll framhålls positiva effekter av att vara eller ha varit medlem t.ex. skriver man att det har visat sig att scoutledarskap ofta är meriterande i arbetslivet (Din ledarbok, 1998). I en artikel i Ledarbladet Samspel, som var Svenska Scoutförbundets tidning för senior-scouter och ledare, den är numera nedlagd, skriver en skribent att ledarskap, samarbete, kommunikation, problemlösning, respekt och tolerans är några av de saker som scouter lär sig tidigt. Artikeln handlar om det arbete som Ungdomsstyrelsen bedriver på uppdrag av regeringen för att höja statusen för den icke-formella och informella utbildningen. Med icke-formell utbildning menas den organiserade utbildningen som sker utanför skolväsendet och med informell utbildning menas en omedveten läroprocess som saknar en tydlig utbildningssituation t.ex. learning by doing och livslångt lärande, skriver skribenten. Problemet enligt ungdomsstyrelsen är hur man ska kunna värdera kunskaperna på rätt sätt och se för vem de är värdefulla. Skribenten avslutar artikeln med att säga att vi alla (tidningen vänder sig till en scoutpublik) skulle gynnas av att värdera det scouting ger oss som individer. Hur och vem som ska göra det måste diskuteras vidare. ”Men

hur svårt skulle det vara att ge scouting högre status i ett karriär- och kunskapssträvande samhälle? Finns det någon annan som börjar utbilda ledare vid sju års ålder? (Larsson, 2001).

Blomqvist (1999) har skrivit om Ebbe Lieberaths ungdomsböcker från det tidiga 1900-talet. Lieberath startade scouting i Sverige (Puke, 1982) Blomqvist refererar till Henrik Bergström som i boken Seklets ungdom skriver om sekelskiftets ambivalenta syn på de unga: å ena sidan representerar de ett framtidshopp, å andra sidan representerar de ett hot, en fara. Blomqvist skriver att ”scoutgossarna” i Lieberaths bok får stå för den förhoppningsfulla aspekten av ungdomsbegreppet, medan ”jazzgossarna” får stå för hotet, faran.

Frykman (1988) har skrivit om en debatt om ungdomar och dansbanor i Sverige på 1940-talet I boken skriver Frykman: ”Alternativen till fylleri och dansbaneliv hette scouting, ungdomsgudstjänster, församlingsaftnar med danslekar och andra nöjen som definierades som bygande istället för nedrivande” (Frykman, 1988, sid 140-141).

Författaren Per Wästberg skriver om Robert Baden Powell i en essä (Wästberg, 2002). Wästberg menar att scoutrörelsen uppstod i ett årtionde då det brittiska imperiet kände sig hotat inifrån och utifrån. Baden Powell förfärades över alla bleka ynglingar som rökte, drack öl och tittade på fotboll. Svaret på dryckenskap och arbetslöshet, insjunkna bröstorgar och onani blev scoutrörelsen. De egna impulserna skulle tuktas i gemenskapens tjänst. Wästberg skriver att BP växte upp i ett samhälle med fyrtio miljoner människor som styrde över ett världsimperium med trehundra femtio miljoner människor:

Men det fanns högre raser och lägre, och osjälviska nationer tog på sig bördan att skänka sin kultur till den som ingen hade. Av två miljoner brittiska pojkar, stod, enligt Scouting for Boys, 270 000

under gott inflytande, resten riskerade att bli huliganer om de inte hamnade i scoutrörelsens friska luft och blev fysiskt sunda och politiskt pålitliga. Vi, en senare tids scouter, kan ha svårt att föreställa oss hur rörelsen på sin tid betraktades som den största moraliska kraft som världen kände (Wästberg, 2000, sid 24).

De positiva egenskaper som framhålls i olika sammanhang korrelerar väl mot scoutlagens sju punkter:

En scout söker sin egen tro och respekterar andras.

En scout är ärlig och pålitlig.

En scout är vänlig och hjälpsam.

En scout visar hänsyn och är en god kamrat.

En scout möter svårigheter med gott humör.

En scout lär känna och vårda naturen.

En scout känner ansvar för sig själv och andra.

När barnen fyller tio år och blir juniorscouter lovar de att följa scoutlagen (innan dess följer de bäverscoutlagen och miniorscoutlagen). Scouterna avger ett löfte: ”Jag lovar att efter bästa förmåga följa scoutlagen.”

Sammanfattningsvis beskrivs scouter med ord som flinka, alltid redo, ordningsamma, förtrogna, toleranta m.m. De framställs som ideala människor och goda ledare. Trots detta kan de inte tända en tändsticka mot en tvål!

”Du är otrolig Bävern!”

I Sverige visades en reklamkampanj för mineralvattnet Loka sommaren 2002. Kampanjen syntes i annonser i tidningar samt i televisionens kanal 5. Det var reklambyrån Paradiset DDB som skapat reklamen och Acne som producerat filmerna. I tidningen Resumé intervjuades Copywritern Anders Lidzell. Han säger att de kom fram till att det skulle vara ”schysst” att vara i Bergslagen och inte i stan när de började arbeta med kampanjen. ”Vi är ju de enda, med Ramlösa, som har en plats, ett ursprung, som man kan använda sig av även i kommunikationen och för oss kändes det rena och naturliga Bergslagen både rätt och friskt.” Artikelförfattaren beskriver filmerna på följande sätt:

Mitt i den vackra naturen, placerade man en märklig, och lite otäck scoutpatrull som tillsammans med sina unga scouter upptäcker världen på ett nytt sätt. Barnen upptäcker också olika frukter, som melon och citron. Bland annat får vi se en ung kille göra en ”melonhjälm”, som han först gräver ur och sedan dansar med på huvudet (Grahm Brikell, 2002).

Kopplingen mellan mineralvattnet och scouter är något dunkel. Det är svårt att tolka syftet med filmen. Driver man med scouterna? Varför framställs de som otäcka? I tidningen Redo för scouting, som är scoutrörelsens tidning, intervjuas reklamarna (Sahlsten, 2002). De menar att de använde sig av scouter eftersom det är människor som rör sig i skog och mark. Först hade de tänkt på fågelskådare, men sedan hade de kommit på att fågelskådare inte gör sig så bra i tryck. Tillsammans med en stylist tog de fram en påhittad uniform som signalerar att det handlar om scouter. Först och främst hade de tänkt på att uniformerna skulle vara snygga. De tillfrågas om bilden av scouter

som ges i reklamen. De berättar att det först och främst är en positiv bild. De anser att det är bra för scouterna att synas:

Vi skulle aldrig gjort reklamen om vi trodde att folk kände sig hånade eller utpekade. Vi tycker absolut inte att de är konstiga eller töntiga på något sätt. Sedan är det ju så att vi inte är ute efter att skildra scouter i första hand. Vi sätter frukten i fokus (Sahlsten, 2002)

Reklamen kommenteras av tidningens chefredaktör (Carlstedt, 2002). Han frågar sig om det verkligen är bra att alltid synas eller om fel bild av scouter kan skada scoutrörelsen. Han berättar hur han själv som patrullscout alltid fick höra av omgivningen att han var töntig. Många gånger fick han förklara och försvara sitt intresse. ”Om någon då visat mig en reklamkampanj full med supertöntiga scouter som letar frukt i skogen så hade jag avskytt den!”

Det finns exempel på att man driver med scouting:

I filmen *Hälsoresan* som är Lasse Åbergs femte ”sällskapsresa” åker Stig Helmer Olsson och Ole Bramserud till ett SPA i Dalarna. I en scen ska Stig Helmer (SH) och Ole (O) ut och paddla. Någon har öppnat kraftstationens dammluckor så att vattnet väller fram. Stig Helmer och Ole forsar fram okontrollerat. De båda trillar ur kajaken och tar sig in till land. Nu måste de klara sig på egen hand tills de andra i sällskapet hittar dem. Stig Helmer kan allt om växter och bär. Ole frågar var han har lärt sig det. Stig Helmer berättar att han varit med i Sofia Scoutkår; patrullen Bävren. Ole skrattar glatt. Han frågar om Stig Helmer fick lära sig att göra upp eld:

SH: Ja, om vi tar våra klockglas och sen så sätter vi dom med lite vatten emellan, så får vi ett slags brännglas och sen så letar vi reda på fnösticka.

O: Fnösticka? (fniss)

SH: Fomes Fomentarius!

O: Kan du alla växter på latin?

SH: Nej, men vi var tvungna att lära oss för att få woodcraft-märket

O: woodcraft-märket (fniss) Stig Helmer, Stig Helmer...

Efter att ha övernattat i skogen söker sig Stig Helmer och Ole till civilisationen. När de kommer till ett järnvägsspår frågar Ole vilket håll de ska gå åt. Stig Helmer tycker att de ska gå söderut.

O: Hur vet du att det är söderut?

SH: Jo, jag kollar på myrstacken där.

O: and so what?

SH: Jo, myrstackar är alltid störst på södersidan av träden och grenarna är alltid störst på södersidan av träden.

O: Du är otrolig Bävem! (Åberg 1999)

Stig Helmer Olsson förkroppsligar och hyllar ömsint det töntiga genom sin tafatta gestalt. Martin Ljung driver med scouterna på ett liknande sätt i en monolog av ett något äldre datum. Nedan följer ett utdrag:

Men nu var klockan så mycket att det var dags att sätta igång med händighetsarbeten – först så gjorde vi ett fältskaffereri av gamla järnsängar, så gjorde vi fälttandborstar av gamla undertröjor och så gjorde vi karlar – av grabbarna! Vi hade även tagit med oss några gamla tanter som vi övade oss med att leda över en gata – ibland gick det, ibland gick det inte alls! En skojs måste alltid ta vara på vad skogen ger, därför fick vi lära oss att äta ätliga rötter, till exempel morötter. När vi blev mera vana fick vi lära oss att äta oät-

liga rötter, till exempel ruttna morötter. Det ska jag säga er att i -
det får man ta när man é skojt! (Martin Ljung)

I Borås tidning skriver en journalist:

Ett par tyska scouter satt och rökte på en bänk i Borås förra veckan. På något sätt gillade jag synen. Inte för att jag förespråkar cigaretter. Men därför att det är så viktigt att tvätta bort den avskräckande präktighetsstämpeln från denna ungdomsrörelse. Scouter uppfattas lätt som en märklig och nördig sekt. Knyta knopar, hjälpa tanter över gatan, bära lustiga hattar, sjunga joppehejdiediedja... När vi för några år sedan besökte dottern på ett läger möte vi vid ingången en herre i mogen ålder i perfekt scoututstyrsel. Även om jag själv har många år som scout bakom mig kände jag mig främmande inför mötet. För övriga familjen försökte jag släta över lite: Det där är ingen typisk... Som tur var gav sedan lägerbesöket en mångsidig bild av scouting – där engagerad gyttjebrottning hör till inslagen vi minns (Brink, 2001).

Varför driver man med scouterna? En tolkning är scouterna minsann inte ska tro att de är förmer än andra (jmf föregående avsnitt om de ”duktiga” scouterna). En annan tolkning är att man driver med scouterna för att de är starka och duktiga – och då tål de det! En tredje tolkning är att man driver med scouterna för att man inte förstår vad man gör i scouterna, man har inte socialiserats till att vara scout. Man förstår inte scoutkulturen (jmf det första avsnittet). En fjärde tolkning är att man driver med scouterna för att de är töntiga, men vad innebär det? Vari ligger töntigheten? Kanske är det främst ett kärleksfullt förlöjligande som gör att man driver med rörelsen? (med undantag för Loka-reklamen?). Hur förhåller sig scouter till att man driver med dem? Ronström skriver att skillnaden mellan föreställningar och erfarenheter kan leda till en ambivalent hållning hos individerna gentemot

kollektivet (Ronström, 1996). Jag anser att Brinks artikel kan ses som ett exempel på detta.

Hösten 1999 visades en reklamfilm om scouting i televisionen. Filmens handling beskrivs i en artikel i tidningen Scout:

Handlingen är till en början enkel och känns igen. En gammal dam behöver hjälp över gatan. Scouten är framme för att hjälpa. Plötsligt dyker en huligan upp och rycker damens väska. Scouten är snabb och har sekunden efteråt sitt knoprep uppe och skriker:

– Trumpetstek! Nathalie blir då som förvandlad från den snälla söta scoutflickan till världens superscout. Hon fångar boven och hämtar väskan. Nästa sekvens utspelar sig i naturen och återigen dyker Nathalie och hennes trumpetstek upp, men denna gång är knopen till hjälp när hon ska klättra med sina kompisar (Schlager, 1999).

Arne Björnberg, en av ”hjärnorna” bakom filmen intervjuas i artikeln. Han menar att filmen inte vill visa hur scouting ser ut utan att det ska vara en reklamfilm med humor som ska ge en positiv bild av scouting. Jag anser att filmen kan ses som ett exempel på att scouterna driver med sig själva och föreställningen om att scouter leder tanter över gatan. Baden Powell uppmanade scouterna att var dag göra en god gärning, så föreställningen kan inte sägas vara helt tagen ur luften. Filmen fick några scouter i en mailinglista att reagera. En scout skrev:

Såg nyss reklamen ”Bli scout” måste dock säga att jag är besviken. I vår stad har vi problemet ”scouting är töntigt” som jag även tror existerar i övriga Sverige! Vi har dock länge försökt att få folk att inse att scouting är mer än bara hjälpa gamla tanter över gatan och knyta knopar. Och vad är det jag ser när jag ser reklamen? – Jo det jag ser är allt det som vi i vår stad länge kämpat emot för att

få scouting ”töntfri” (www.scout.se/scoutlistan, mailet skrevs den 30 augusti 1999).

Den citerade scouten uppskattade inte ironin. Jag har funnit ytterligare ett exempel på att scouterna driver med sig själva. Sommaren 2001 genomfördes Sveriges första Jamboree, dvs. ett scoutläger med deltagare från alla världsdelar. Drygt 26 000 scouter deltog i lägret som varade i lite mer än en vecka. Den sista kvällen anordnades en gemensam avslutning med bl.a. artistuppträdanden. Det visades också en film av och med Jan Danielsson, känd från TV och *Mitt i Naturen*. Filmen hade formen av ett bildband och var 6 minuter lång. Scouter presenterades som en egen människoart; *Homosapiens Scoutius*.

Danielsson började med att berätta att scouter är lika men ändå olika. Det finns mer saker som förenar dem än som skiljer dem åt. Detta bör ses i ljuset av att lägret anordnades av Sveriges fem scoutförbund; KFUK-KFUM:s scoutförbund, Frälsningsarméns scoutförbund, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, Svenska Missionsförbundets ungdoms scoutförbund och Svenska scoutförbundet. Under lägret betonades det som är gemensamt för förbunden.

Danielsson fortsatte bildbandet med att berätta att Baden Powell var den förste scouten och att scoutskjortan är det tydligaste kännetecknet gentemot ordinära homosapiens. Andra tydliga kännetecken är röklukt, fett hår, skitiga naglar, och kängor. En bild med en scout som bar på en stor rygsäck kommenterades med: ”Bär periodvis likt snigeln sitt hem på ryggen.” Vidare berättade Danielsson att man finner homosapiens scoutius i alla samhällsklasser och yrkeskategorier. Han fortsatte: ”De är svårt att upptäcka vintertid då de samlas kvällstid i mörka källarlokal, men under den senare delen av sommarhalvåret

drar de ut till en väl utvald plats och för en isolerad samvaro för att samla kraft inför den kommande vintern.”

Danielsson beskrev den hierarkiska strukturen inom rörelsen. Vidare berättade han att scouternas boplatser går från att vara ingenting till väl fungerande samhällen på några timmar. Att homosapiens scoutius ”häckningstid” är i juli- augusti (samtidigt visades en bild på ett par omslingrande fötter som stack ut från ett tält). Det visades en bild på en slaskgrop och denna kommenterade Danielsson med att det var en källa som scouterna offrade till tre gånger om dagen. En bild av en scout som sov i en sovsäck kommenterades med att scouterna förpuppas nattetid. Filmen avslutades med följande ord: ”Som ni märker är homosapiens scoutius en mycket komplex och intressant natur. Min förhoppning är att scouten vidare studeras då många frågetecken kvarstår.” Bildbandet framstår som ett mycket tydligt exempel på att scouter driver med sig själva.

Jag ska också nämna två artiklar och ett mail. I en artikel i Göteborgsposten intervjuas seniorscouter som deltagit i en stadsorientering. Journalisten frågar vad det är för vits med att vara scout. Som svar får han att det är kul och ger en go gemenskap. ”Bilderna alla har är att vi springer runt i skogen, äter kottar och knyter knopar. Men vad gör vi seniorer? Vi umgås och lär oss samarbete, säger Sophie Fallenius från Järnbrottskåren, på väg att falla för åldersstreck och därför igår ledare.” (Sydsvenskan, 2002).

I ingressen till en artikel i tidningen Scout skriver Öberg (1999):

Jag tror att alla någon gång har träffat på dem. Fördomarna om scouting. Enligt dem så leder vi tanter över gatan, knyter knopar och äter rötter. Ibland kan fördomarna till och med leda till att vissa drar sig för att berätta att de är scouter. Men det är dags för ändring.

Bildtexten till samma artikel lyder ”Vilka är det som har kunskap och som alltid är redo när det gäller? Scouter kan vara samhällets riktiga hjältar.” I ett mail på en e-postlista för scouter skriver en skribent:

Hej!

Scouting i Sverige har idag fått en töntstämpel! Varför? Det är en bra fråga, visste vi det skulle vi inte ha en töntstämpel. Jag har en under den senaste tiden uppmärksammat vissa reklamfilmer som går på TV, som jag tycker är rätt roliga. Men om man är ett litet barn tror jag att man tar väldigt illa upp. De reklamsnuttar jag menar är scoutförnedrande är följande: Comviq, Alcro (2st).

Dessa filmer är i och för sig väldigt roliga, men reklamen går ut på att skoja om scouter m.a.o. sätta en töntstämpel. Jag förstår om våra scoutbarn speciellt i patrull och seniorscoutålder inte vågar gå i scoutskjorta på stan. Jag tycker att det är dags att säga ifrån på skarpen, se till att företagen som gör dessa reklamfilmer slutar sända dem. (www.scout.se/scoutlistan, mailet skrevs den 22 mars 1999).

Sammanfattningsvis så finns det olika exempel på att man driver med scouting. Detta kan tolkas på åtminstone fem olika sätt. Det finns olika förhållningssätt till att scouting i vissa sammanhang anses som töntigt. Brinks artikel kan ses som ett exempel på att ett ambivalent förhållningssätt. Reklamfilmen och bildbandet kan ses som två exempel på att scouterna driver med sig själva. De senast citerade artiklarna visar att en del scouter inte håller med om föreställningen/föreställningarna, man är scout och man är stolt över det utan reservationer. Föreställningarna ses som fördomar.

”Farbror Bosse”

Johan Ulvesons figur Farbror Bosse har figurerat i filmen *Yrrol* (1994) samt i föreställningen *Lorry* (2001) på Oscarsteatern. I filmen förekommer han i tre scener. I den första scenen får man se hur det ringer på dörren hos Susanne Reuters rollfigur (SR). Hon öppnar dörren. Utanför står Farbror Bosse (FB) klädd i scoutskjorta med halsduk och sälja samt BP-hatt och shorts. Han slickar på en godisklubba och gestikulerar vilt med ögonbrynen:

FB: Behövs det en barnvakt? Det är bara snälle Farbror Bosse som frågar. Kanske någon liten flicka som vill gå en tur i skogen och titta på alla små...

SR: Nej, jag har inga barn! (stänger dörren)

FB: (Öppnar brevlådan och fortsätter att prata) Kanske finns det några andra barn i huset som tycker att det är roligt med lekar som mjölka kossan eller vattenleken...

SR: (pratar för sig själv) Inga barn, ingen semester...

FB: (fortsätter att prata genom brevlådan) Det kanske finns någon liten hamster som uppskattar trevligt umgänge?

I filmen spelas 77 olika roller i ett otal olika episoder. I nästa scen där vi får se Farbror Bosse ska Ulla Skoog (US) och Susanne Reuter (SR) iväg på en utekväll. I trapphuset:

US: Gud vad skönt att vara med en vuxen människa några timmar. Jämfört med en kväll med Jacob så känns det som ett intellektuellt möte att få byta blöjor på Måns.

SR: Vilka krav du har! För mig räcker det om en karl är kåt och uppskattande och tar lite initiativ ibland

US och SR går in i hissen. Där möter de Farbror Bosse. I nästa klipp får man se hur de tre åker taxi tillsammans. I klippet efter det få vi se Skoog och Reuter på damtoaletten:

SR: Herregud!

US: Det var det värsta jag har varit med om. Scout var han också! Komma med i taxin...

SR: Du ska inte klaga. Du fick i alla fall sitta fram. Ingenting sitter som det gjorde när man stack hemifrån. Han var ju faan överallt!

US: Jag fatta inte att han fick plats med bägge bröstet i en och samma hand. Varför fick han ditt telefonnummer?

SR: Men det fick han inte, han fick ditt!

US: Va?

SR: Han var ju jättegullig först! Frågade massor om mina barn, hur små de var och så...

US: Hörru du, håll era barnproblem för er själva! Jag vill ju ha en stor stark karl, inte en gammal gubbe. Jag vill ju ha en som kan ta för sig...

I den tredje och sista scenen med Farbror Bosse får vi se hur han smyger omkring i en sjukhuskorridor. Han möter Ulla Skoog som spelar en sjuksköterska. Farbror Bosse frågar henne: ”Ursäkta fröken men bebis-salen dit de små liven förs, vart ligger den?” Skoog svarar inte utan spottar på golvet. Scoutledar-Frasse i visan med samma namn uppvisar en viss likhet med Farbror Bosse:

Scoutledar' Frasse

//: Vem är det som knackar på min dörr? ://

Vem är det som knackar på min dörr?

sa den väna jungfrun.

//: Det är jag på patrull som är här för ett knull!

sa scoutledar' Frasse ://

Visan har ytterligare nio verser, men den första är i sig talande nog. Torell menar att ett samhälles representationspraktiker säger någonting om de avbildades sociala bestämningar, status och hantering i kulturen och samtidigt även något om det samhälle som genererar dem (Torell, 2002). En tolkning är att man kan se Farbror Bosse och scoutledar-Frasse som ett uttryck för attityden och inställningen till män som arbetar med barn. Motiven för män som arbetar med barn ifrågasätts.

Sedan drygt två år tillbaka har vi en lagstiftning i Sverige som säger att den som ska anställas inom skolväsendet eller barnomsorgen måste lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Lagstiftningen tillkom efter år av debatter och uppmärksammade fall med pedofiler. Mechling (2001) beskriver ”the rule of three” som praktiserades i den amerikanska scoutgrupp som han undersökte. Regeln innebar att det alltid måste vara tre personer närvarande när vuxna och scouter är tillsammans. Det kunde vara en scout och två vuxna, eller två scouter och en vuxen, men aldrig en scout och en vuxen. Regeln tillkom i samband med att en manlig ledare blev anklagad för sexuellt ofredande. Mannen var dock inte ledare i den grupp som Mechling undersökte. Detta är två exempel på åtgärder för att skydda barn mot övergrepp, men också för att skydda män och kvinnor för att bli anklagade för att begå övergrepp. Eklund (1996) menar att folklöre inte bara är oskyldigt berättande, utan att man i folklöre uttrycker, speglar, gisslar, upprätthåller eller utmanar värden som är centrala. Frågan är om Farbror Bosse och scoutledar-Frasse uttrycker, upprätthåller eller utmanar föreställningen om scoutledarskap och pedofili? Det ena kanske inte utesluter det andra? Man kan fråga sig vad denna typ av berättelser får för konsekvenser. Påverkas tilliten mellan barn och vuxna?

Farbror Bosse och scoutledar-Frasse kan också ses som antiteser till den ideale manlige scouten. Nilsson (1999) skriver om hur föreställningar om manlighet tar form i texter från den svenska scoutrörelsen. Hans material är i huvudsak från första halvan av 1900-talet. Föreställningarna uttrycks direkt på en programmatisk nivå i t.ex. förklaringar till scoutlagen, men de uttrycks också via olika retoriska teman och strategier. Nilsson menar att scoutförespråkarna uttryckligen säger att en riktig pojkscout är självständig, stark och stolt, samtidigt som han är osjälvisk och ödmjuk. Scoutförespråkarna menar också att scouten värnar om fosterlandet, att han är klassöverskridande och vän med alla oavsett ras. Dessa egenskaper känner vi till viss del igen från rapportens andra avsnitt om de ”flinka scouterna”. Vidare skriver Nilsson: ”I reportage och berättelser aktualiseras representationsregimer som medför att utomeuropéer, kvinnor, homosexuella, onanister samt över- och underklass omväxlande får representera den annanhet som utdefinieras från manuskriptet.” (1999, sid 80). Dagens föreställningar om manlighet inom den svenska scoutrörelsen kan inte med automatik sägas vara densamma som gårdagens. Men jag tror inte att det är en allt för vågad tolkning att Farbror Bosse och scoutledar-Frasse inte betraktas som några ideal. Farbror Bosse har pedofila böjelser och tycks ständigt vara på jakt efter sex. Han slickar på en godisklubba och ger ett intryck av att vara en svag person. Scoutledare-Frasse är även han en i högsta grad motbjudande person. Att driva med män genom att göra dem omanliga är långt ifrån ovanligt, t.ex. är ord som har med omanlighet att göra den mest dominerande gruppen av skällsord för män (Svahn, 1999). Påpekas bör att omanlighet inte med automatik är detsamma som femininitet.

En tredje tolkning av berättelserna är att de kan ses som kommentarer till den tidiga scoutrörelsens inställning till sexualitet. Författaren

Pär Wästberg citerar och refererar Robert Baden Powell, scoutrörelsens grundare, som talade om scoutlagens uppmaning att vara ren i tanke, ord och gärning (en scoutlag av äldre datum, som inte finns kvar idag):

Kalla duschar är bra för att dämpa det naturliga överflödet och hålla 'the racial organ' i schack. Gav man efter för frestelsen att åstadkomma 'en behaglig känsla i könsdelarna (private parts)' riskerade man idioti och en namnlös åkomma som "får insidan av männens mun, näsa och ögon att ruttna bort". 'Men göm inte på din hemlighet utan anförtrö dig åt din scoutledare, så blir det nog bra.' Vilket det inte blev; många scoutledare visade sig till BP:s förtvivlan vara pederaster (Wästberg, 2000, sid 30).

Vidare skriver Wästberg att BP tyckte att pojkar skulle akta sig för "girlitis" (flicksot) fast att den går över om de sysslar med viktigare ting. BP ogillade allt som hade med kön att göra och detta ledde paradoxalt nog till att BP blev en förespråkare för mäns och kvinnor jämlikhet enligt Wästberg (2000). Pryke (2001) skriver om den tidiga engelska pojkscoutrörelsens inställning till sexuella relationer mellan pojkar och flickor. Man ville stoppa flickor och pojkar från att gå ut med varandra. I Sverige är utvecklingen annorlunda. Här bedrivs samscouting sedan slutet av 1960-talet, d.v.s. verksamheten är helt integrerad för pojkar och flickor.

Jag har funnit ytterligare en text där scouting förknippas med sexualitet. I en artikel i Aftonbladet skriver Hvidfeldt (2000) att Scouterna rasar mot homoshow. Ingressen lyder: "Vet hut, Elton John. Den världsberömda sångaren kritiserar skarpt i England för en kontroversiell show i Royal Albert Hall i helgen. Med rockstjärnan på scen var sex manliga strippor – utklädda till scouter." Vidare fortsätter Hvidfeldt:

Elton John, 52, var dragplåstret på en gala för homsexorganisationen Stonewall i anrika Royal Albert Hall i London i söndags kväll. Men han var inte ensam på scen när han framförde Pet Shop Boys hit *It's a sin*. Runt Elton John hoppade sex unga dansare. Till att börja med i full scoutmundering med gröna vargungekepsar som normalt bärs av de yngsta scouterna på huvudena. Det dröjde dock inte längre förrän dansarna slet av sig kläderna till publikens stora förtjusning.

Företrädare för den engelska scoutrörelsen citeras i artikeln. De menar att det är omdömeslöst att svärta ned uniformen och allt den står för och att det är smaklöst av Elton John. Man hävdar att ”Elton Johns framträdande kopplade ihop pedofili och homosexualitet och att den inte gjorde gayrörelsen några tjänster”. Jag tror att upprördheten också beror på att framträdandet förknippar scoutrörelsen med homosexualitet och pedofili. Scoutrörelsen har visat ett avståndstagande mot homosexualitet, som jag tidigare nämnt. I vissa länder är fallet fortfarande detsamma. Vilket jag har anledning att strax återkomma till.

Sedan början av 1900-talet har en speciell typ av matrosbild förekommit i konst och litteratur. Det är sjömannen som romantiskt emblem, längtansfylld symbol och erotisk fantasi och också som mer eller mindre homoerotisk ikon (Malmberg, 1999). Johan Ulvesons figur kan knappast beskyllas för att ha någon erotisk eller romantisk dragningskraft. Annorlunda är det med Elton Johns strippande vargungar. En tolkning är att det är scoutuniformen som i likhet med en sjömanskostym ger uppträdandet en erotisk air (bortsett från det faktum att dansarna faktiskt strippar).

Jag tror att dansen också kan tolkas som en protest och drift med scoutrörelsen. I juni år 2000 beslutade USA:s högsta domstol att Boy Scouts of America kan betraktas som en privat organisation och att

den därmed har rätt att utesluta homosexuella scoutledare. Organisationen har även rätt att utesluta kvinnor och ateister. Domslutet har väckt uppmärksamhet över hela världen eftersom det utgör ett undantag från USA:s konstitution. T.ex. skriver tidningen Metro i en notis att en ung man i USA fått avslag från sin ansökan om att bli scoutledare eftersom han är ateist (Metro, 2002-11-27). I en pressrelease skriver Boy Scouts of America:

For more than 20 years, the Boy Scouts of America has defended its membership standards. We went to the highest court in the land, the U.S. Supreme Court, in order to do so. The Boy Scouts of America, as a private organisation, must have the right to establish its own standards of membership if it is to continue to instil the values of the Scout Oath and Law in boys. Thanks to our legal victories, our standards of membership have been sustained. We believe an avowed homosexual is not a role model for the values espoused in the Scout Oath and Law (News Release, June 28, 2000).

Om detta finns en dokumentär (Scout's Honor 2001). Mechling behandlar också ämnet i sin bok (Mechling 2001). En alternativ scoutrelse har också bildats: Scouting for all (www.scoutingforall.org). I Sverige finns en annan inställning än den som Boy Scout of America har. Svenska Scoutförbundet stödjer sedan två år tillbaka ett nätverk för homosexuella och bisexuella scouter; Gayscouterna.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns folklöre som handlar om scouting och sexualitet.

Avslutande diskussion

Scoutrörelsen har 25 miljoner medlemmar i 216 länder. Det är bara i Kina, Burma, Nordkorea, Vietnam och Kuba som det inte finns scouter (Ne, 1995). Sedan 1908 har 130 miljoner pojkar och flickor varit medlemmar. Ingen annan rörelse har samlat så många människor av olika nationer, religioner och hudfärger. En mer framgångsrik ungdomsrörelse har aldrig funnits (Wästberg, 2000). Om dessa scouter finns det en uppsjö historier.

Syftet med studien var att samla in och analysera berättelser om scouter och scouting. Vad handlar berättelserna om? Hur framställs scouter? Vad finns det för föreställningar om rörelsen? Hur kan man tolka dessa? Vilka förhållningssätt har scouter till föreställningarna?

Eklund (1996) menar att folklöre inte bara är oskyldigt berättande, utan att man i folklöre uttrycker, speglar, gisslar, upprätthåller eller utmanar värden som är centrala. Detta är en viktig utgångspunkt för studien. Berättelserna skall alltså inte ses som oskyldiga, men man får inte heller glömma bort att de har en underhållande funktion och att det är den som gör att man berättar och återberättar.

Den första frågeställningen, om vad berättelserna handlar om, besvaras med en kort sammanfattning över studiens fyra olika teman. I det första avsnittet behandlades berättelser som hade ett socialisationstema. Berättelserna speglar att scoutrörelsen är en rörelse, vars syfte är att fostra barn och ungdomar. Det andra avsnittet innehöll berättelser som beskrev scouter som goda förebilder och föredömen. Berättelserna uttrycker och upprätthåller bilden av den ”gode scouten”. I det tredje avsnittet presenteras berättelser som beskrev scouting som lite ”töntigt” och dessa berättelser sattes i relation till berättelser där

scouter driver med sig själva och berättelser som visade på ambivalenta förhållningssätt. Det tredje avsnittets berättelser gisslar och utmanar. Det fjärde och sista avsnittet innehöll berättelser som handlade om manliga scoutledare och sexualitet. Frågan är om dessa berättelser uttrycker, upprätthåller eller utmanar föreställningar?

Jag har inte funnit några berättelser om scouting som en överklassrörelse eller om politik, religion, militarism, nationalism och imperialism. I och för sig berörs det militaristiska temat i Disneys Gröngölingarna, men det utgör inte fokus i serierna. Jag hade förväntat mig att finna berättelser som berörde dessa teman efter att ha läst olika studier där de har berörts (Nilsson, 1999; Sidebäck, 1992; Wästberg, 2000; Rapport 1 från SSR: s programsamverkansprojekt, 1978).

Sidebäck (1992) menar att scoutrörelsen slog rot i ett konfliktladdat och starkt klassuppdelat Sverige. Han berättar att tidningen Socialdemokraten angrep scoutrörelsen för militaristiska tendenser våren 1910. Tidningen beskrev rörelsen som en plantskola för reservofficerare och borggardister och menade att scoutrörelsen inte skulle göra några förhoppningar på rekryter från arbetarungdom. Vidare beskriver han hur Per Albin Hansson karakteriserat scoutrörelsen som maskerad militarism. Sidebäck menar att scoutrörelsen angreps för "barnmilitarism, fraspatriotism och överklassdominans" ända in på 1930-talet (sid. 60).

År 1978 genomförde SIFO en riksomfattande intervjuundersökning av vuxna mellan 18-70 år (Rapport 1 från SSR: s programsamverkansprojekt, 1978). 1000 slumpmässigt utvalda personer intervjuades om sin inställning till scouting. Författarna menar att scoutrörelsen har fått utstå en hel del kritik genom åren och att kritiken framförallt har riktats mot de militära inslagen i verksamheten. Undersökningen visade att mer än en tredjedel av de tillfrågade kunde instämna helt

eller delvis i påståendet att scoutrörelsen har alltför många militära drag.

Författarna menar att verksamheten framstår som auktoritärt uppbyggd för människor som inte tycker om scouting. Dessa människor tycker att det är för mycket regler och lagar och många militära drag. De tycker också att den religiösa påverkan, som de tror förekommer, är mindre bra.

Jag har inte funnit några berättelser om kvinnliga scoutledare. En anledning till att jag inte har gjort det kan vara att mina sökningar har varit för snäva. Mitt urval är personligt. Det är min övertygelse att en annan person skulle ha funnit andra teman och andra berättelser.

Den andra frågeställningen om hur scouter framställs kan inte besvaras entydigt. Scouter beskrivs både som ideal och förebilder *och* töntar. Man kan med fog hävda att neutrala beskrivningar i stort sätt saknas och att berättelserna är fyllda av dikotomier.

Den tredje frågeställningen handlade om vilka föreställningar som finns om scoutrörelsen. En föreställning är inte automatiskt detsamma som en fördom. Alla människor har föreställningar och fördomar, men därmed inte sagt att vi nödvändigtvis delar dem med varandra. Jag syftar till att undersöka vilka föreställningar som förekommer i folkloren om scouter. Folklore handlar om alla och ingen särskild. Man kan inte återföra berättelser om ett kollektiv på enskilda individer (jmf. Ronström, 1996). Det finns föreställningar om att scouting är en arena för fostran av barn. Att scouter är goda föredömen. Att scouter är töntar och att manliga scoutledare är pedofiler.

Den fjärde frågeställningen handlade om hur man kan tolka dessa föreställningar. Att scouting är liktydigt med fostran av unga människor, samt att scouter är goda förebilder framhålls bl.a. av scoutrörel-

sen och av scouter. Detta kan förklaras med att scoutrörelsens mål just är att fostra barn och ungdomar i scoutlagens anda.

Att man driver med scouter kan tolkas på flera olika sätt. En tolkning är scouterna minsann inte ska tro att de är förmer än andra (jmf det andra avsnitt om de ”duktiga” scouterna). En annan tolkning är att man driver med scouterna för att de är starka och duktiga – och då tål de det! En tredje tolkning är att man driver med scouterna för att man inte förstår vad man gör i scouterna, man har inte socialiserats till att vara scout. Man förstår inte scoutkulturen (jmf. det första avsnittet). En fjärde tolkning är att man driver med scouterna för att de är tön-tiga, men vari ligger töntigheten? Kanske är det främst ett kärleksfullt förlöjligande som gör att man driver med scouting?

Föreställningen om att manliga scoutledare skulle vara pedofiler kan tolkas på olika sätt. Den första tolkningen går ut på att föreställningen uttrycker eller utmanar en inställning till män som arbetar med barn i vårt samhälle. Den andra tolkningen är att Farbror Bosse och scoutledar-Frasse kan ses som en parodi på den ideale, manlige scouten. De framstår som dennes motsats. Den tredje tolkningen är att berättelserna kommenterar den tidiga scoutrörelsens inställning till sexualitet.

Den femte frågan handlade om vilka förhållningssätt scouter har till föreställningarna. Föreställningar om scouter bemöts med ambivalens och självironi eller att man inte håller med, man är scout och man är stolt över det utan reservationer. Föreställningarna ses som fördomar som inte är med verkligheten överensstämmande.

En teoretisk utgångspunkt för studien var att samhällets representationspraktiker säger något om de avbildades sociala bestämningar, status och hanteringar i samhället och om människors förhållningssätt (jmf Torell, 2002). En annan utgångspunkt var att beskrivningar kan

få konsekvenser för människors liv av både positiv och negativ karaktär (jmf. Ristilammi, 1994). Scoutrörelsens status, kan utifrån det begränsade materialet, både beskrivas som hög och som låg. Rörelsen är inte odelat hyllad, utan det finns också en kritik. Enligt min mening får detta konsekvenser, t.ex. utvecklas ambivalenta förhållningssätt.

Scoutrörelsen betonar ofta att den är en rörelse och inte en organisation. Man menar att en rörelse rör på sig och utvecklas. En organisation står bara still. En förhoppning med denna rapport är att den inte ska befästa fördomar och föreställningar, utan att den ska öppna upp för diskussion.

Framtida forskning

Under arbetets gång har många frågor väckts. Kanske kan de utgöra föremål för framtida forskning? Jag ska ta tillfället i akt att nämna några av dessa frågor:

- Varför är man med i scouterna?
- Vad lär man sig i scouterna?
- Vad väcker scoutrörelsen för associationer?
- Hur upplever scouter föreställningar om rörelsen? Har föreställningarna någon påverkan?
- Till skillnad från skolan finns det många män i scoutrörelsen. Vad beror detta på? Vad är det som lockar män till ett ideellt engagemang och till att arbeta med barn?

Referenser

- Blomqvist, Y. (1999). Klämmiga pojkar. Fostran, ideal och modernisering i Ebbe Lieberaths scoutböcker. *Barnboken 1999:2.*, sid 24-38.
- Bringéus, N-A. (1976; 1990) *Människan som kulturvarsele*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Brink, I. (2001). Feven och jopphejdi. *Borås tidning 2001-07-31*, sid 2.
- Brügge, B, Glantz, M. & Sandell, K. (1995). *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Stockholm.
- Brügge, B, Glantz, M. & Sandell, K.(1999). *Woodcraft. Naturnära scouting – en livsstil*. Stockholm: Svenska Scoutförbundet.
- Carlstedt, M. (2002). Skadar reklam scouterna? *Redo för scouting Nr 6 2002*, sid 2
- Din ledarbok*. (1998). Ny upplaga i omarbetning av Monica Alsén. (Tredje omarbetade upplagan). Svenska Scoutförbundet och Scoutförlaget.
- Eklund, C. (1996). *Farliga kärringar och lortgubbar. Kön, tradition, modernitet i folklöre om äldre*. Stockholms socialtjänsts Forsknings- och utvecklingsbyrå: FoU-rapport nr 1996:20
- Ehn, B. & Löfgren, O. (2001). *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Ericson, B. (2001-08-06). Special: Ledarskap – De är börsens dream team. *Veckans Affärer*
- Frykman, J. (1988). *Dansbaneeländet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Göteborgsposten*. (1998). Kungen slog ett slag för scouterna. (Telegram).1998-05-08, sid 6.

- Hvidfeldt, A. (2000). Scouterna rasar mot homoshow. ”Elton John svärtar ned vår uniform.” *Aftonbladet* 2000-10-22, sid 40.
- Larsson, S. (2001). Scouting i meritförteckningen – scouting kan bli nyckel till drömjobbet. *Ledarbladet Samspel. Svenska Scoutförbundets seniorscout- och ledartidning*. Nr 1 Februari 2001, sid 5.
- Liliequist, M. (1993). Socialisation från vaggan till graven. I: Ehn, B. (red) 1993. *Kultur och erfarenhet. Aktuella teman i svensk etnologi*, 11-39. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Lindsten, P.O. (2001-10-29). Intervju: Carl-Henric Svanberg – Tryggare kan ingen vara. *Veckans affärer*.
- Malmberg, C-J. (1999). Sjömannen som ikon i homoerotisk konst och litteratur. I: Mårtens, Y. (red). *Sjömanskostymen*. Sjöhistoriska museet och Rasters förlag, 89-99.
- Mechling, J. (2001). *On my honor. Boys Scouts and the Making of American Youth*. The University of Chicago Press.
- Metro* (2002-11-27). Notis: Nobbad. Källa: Reuters
- Nationalencyklopedin*. (1995).
- Nilsson, B. (1999). *Maskulinitet. Representation, ideologi och retorik*. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier. (diss).
- Olwig, K. (1985). At vandre ud i naturen och ind i sig selv: Friluftsliv og identitet i Aquehonga. *Jordens folk, vol 20, no 4*, 1985, sid 183-191.
- Peterson, T. G. (1999). *Resan mot Mars. Anteckningar och minnen*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Pryke, S. (2001). The Boy Scouts and the ”Girl Question”. *Sexualities 2001, Vol 4 (2)*, 191-210.
- Puke, M. (1982). *Scoutings historia*. Stockholm: Svenska scoutförbundet/Scoutförlaget.

- Ramel, P. (1985; 1989). Sånt som vi inte kan. I: Widerberg, S. & Artén, A. (red) 1989. *Kärlek och uppror. 210 dikter för unga människor*. En bok för alla.
- Rapport 1 från SSR:s programsamverkansprojekt (1978). *Attityder till scoutverksamhet – resultat från en SIFO-undersökning genomförd hösten 1977*. Stockholm: Svenska Scoutunionen.
- Ristilampi, P-M. (1994). *Rosengård och den svarta poesin. En studie av modern annorlundahet*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion. (diss).
- Ronström, O. (1996). Förord. I: Eklund, C. (1996). *Farliga kärringar och lortgubbar. Kön, tradition, modernitet i folklöre om äldre*. Stockholms socialtjänsts Forsknings- och utvecklingsbyrå: FoU-rapport nr 1996:20.
- Sahlsten, H. (2002). Reklamavbrott. *Redo för Scouting* Nr 6 2002, sid18
- Sandell, K. & Sörlin, S. (2000). Naturen som ungdomsfostrare. I: Sandell, K. & Sörlin, S (red) *Friluftshistoria. Från Härdande friluftsliv till ekoturism och miljöpedagogik*. Stockholm, 27-46.
- Schlager, C. (1999). Superscouten slår till. *Scout* 4/1999, sid 12.
- Sidebäck, G. (1992). *Kampen om barnets själ. Barn- och ungdomsorganisationer för fostran och normbildning 1850-1980*. Stockholm: Sociologiska Institutionen. (diss).
- Sporrong, R & Westberg, A. (2001). *Attributprojetet. Slutrapport december 2001*. Stockholm: Svenska Scoutförbundet (stencil).
- Stattin, J. (1990). *Från gastkramning till gatuvåld. En etnologisk studie av svenska rädslor*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Stenström, C. (1999). Scouten som blev minister. Carin Stenström ger en personlig kommentar till Thage G Petersons memoarer. *Nya Dagen* 15 september 1999, sid 1.

- Svahn, M. (1999). *Den liderliga kvinnan och den omanlige mannen. Skällsord, stereotyper och könskonstruktioner*. Umeå Universitet: Institutionen för nordiska språk. (diss).
- Sydvik, P. (2002). Uppdrag: alternativt Göteborgsvarv. *Göteborgsposten* 2002-05-26, sid 10.
- Torell, U. (2002). *Den rökande människan. Bilden av tobaksbruk i Sverige mellan 1950- 1990 tal*. Linköpings universitet: Institutionen för Tema. (diss).
- Westberg, A. 2000. *Scoutskjortan – ett plagg i förändring?* Kandidatuppsats. Högskolan på Gotland.
- Wästberg, P. (2000). Baden Powell och de visslande scouterna. I: Wästberg, P. (2000). *Edith Whartons hemliga trädgård. Essäer*. Wahlström & Widstrand, 15-33.
- Öberg, A. (1999). Andras bilder av scouting. Förebilder... eller töntar? *Scout* 2/1999, sid 10.

Elektroniskt publicerade referenser

- Grahn Brikell, P. (2002). Månadens film: "Melonhjälm" gör Loka till vinnare. *Resumé. Nyhetstidningen om Medier och Marknadskommunikation*. www.resume.se 2002-07-10.
<http://home.swipnet.se/~w-83211/fest/Data/Visor/Snusk/Frasee.htm>
(Hemsida där visan "Scoutledar-Frasse" är publicerad).
- <http://victorian.fortinecity.com/palace/439/characters> (Hemsida om Disneyfigurer).
- News Release. (2000). Boy Scouts of America Sustained By United States Supreme Court. June 28, 2000. Electronical publication: www.bsa.scouting.org
- Pascalidou, A. (2002). Scoutminnen i betong.... *Alltid* nr 2/02, elektronisk publikation: ssf.scout.se/index.oois 2002-06-05.

www.efrance.fr/ankorama/dfd/ (Hemsida om Disneyfigurer).

www.scoutingforall.org (Hemsida för en alternativ scoutrörelse i USA).

www.scout.se/scoutlistan/ (e-postlista för scouter).

www.scout.org (Hemsida för Boy Scout of America).

www.ssf.scout.se (Svenska Scoutförbundets hemsida).

Filmer

Danielsson, J. (2001). *Homosapiens scoutius*. Bildband. Finns med på en minnesvideo som producerades efter "Scout 2001".

Hälsoresan. (1999). Film med manus av Lasse Åberg.

Scout's Honor. (2001). Documentary. New Day Films. USA.

Yrrol (1994). Film med manus av Peter Dalle och Rolf Börjlind och i regi av Peter Dalle.

Serier

Barks, C. (1951). "Operation St Bernard". First published in Walt Disney's Comics and Stories # 125, February 1951.

Barks, C. (1963). "Beach Boy". First published in Walt Disney's Comics and Stories # 275, August 1963.

Denna studie, som bygger på kulturanalytisk och folkloristisk metod och teori, handlar om folklore om scouter och scouting. Den inventerar hur man berättar om scouter i dag. Det finns exempelvis berättelser med ett socialisationstema, berättelser som beskriver scouter som goda förebilder och föredömen, berättelser där man driver med scouter, berättelser där scouter driver med sig själva och berättelser som visar på ambivalenta förhållningsätt. Det finns också berättelser som handlar om manliga scoutledare och sexualitet.

Författaren tolkar berättandet om scouter på olika sätt. Exempelvis är en tolkning av varför man driver med scouter att scouterna inte ska tro att de är förmer än andra. En annan tolkning är att man driver med scouterna för att de är starka och duktiga – och då tål de det! Bland scouterna bemöts föreställningar i berättelserna med ambivalens och självironi, men också med tillbakavisande – man är scout och stolt över det utan reservationer. Föreställningarna behandlas ibland som fördomar.

Scoutrörelsens status kan utifrån det begränsade materialet både beskrivas som hög och som låg. Rörelsen är inte odelat hyllad, utan det finns också en kritik.

Denna rapport finns att hämta i pdf-format på <http://www.lhs.se/iol/publikationer/>

ISSN 1404-983X ISBN 91-89503-16-3

**Institutionen för individ, omvärld och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm**